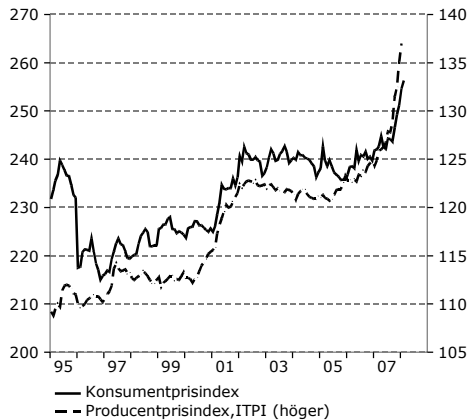

FÖRDJUPNING

Diagram 178 Livsmedelspriser

Index 1980=100 samt 1992=100, månadsvärden

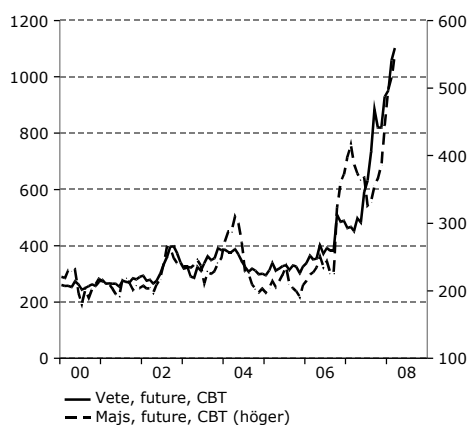

Anm. ITPI är producentpris för inhemsk tillgång, dvs. summan av importpris och hemmamarknadspris.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 179 Råvarupriser

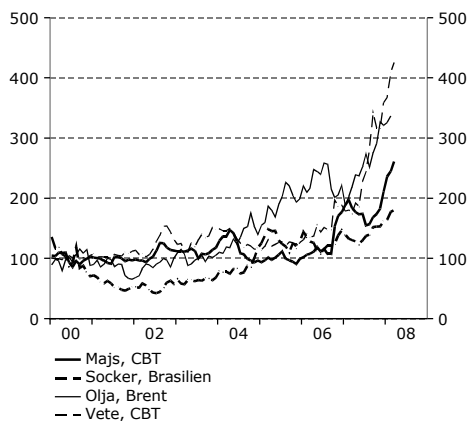
US cent per bushel, månadsvärden

Källa: Chicago Board of Trade

Diagram 180 Råvarupriser

Index 2000=100, månadsvärden

Källor: Chicago Board of Trade och Konjunkturinstitutet.

Livsmedelspriser i fokus

Livsmedelspriserna i Sverige och i övriga världen har stigit markant sedan sommaren 2007. Livsmedelsprisernas utveckling var en starkt bidragande orsak till att inflationstakten i Sverige ökade kraftigt under 2007 och var den högsta på över 14 år i december 2007.

Under hösten 2007 har stigande livsmedelspriser givit ett allt större bidrag till inflationen i Sverige och i övriga världen.³¹ Livsmedelsprisernas bidrag till inflationen enligt KPI var i februari 0,8 procentenheter.³² Redan under sommaren 2007 aviserade både livsmedelproducenter och livsmedelshandeln om stigande spannmåls- och mejeripriser med omkring 10 procent. I februari 2008 ökade priserna på såväl spannmåls- och brödprodukter som mejeri- och äggprodukter med 9,9 procent medan priset på kött ökade med 3,5 procent jämfört med februari i följande. I diagram 178 framgår att livsmedelspriser i KPI var relativt stabila fram till början av förra året, efter den snabba uppgången 2001.³³ Internationella livsmedelspriser har under lång tid utvecklats långsammare än den allmänna prisförändringen enligt KPI. Det beror bl.a. på att den teknologiska utvecklingen i bl.a. jordbrukssektorn resulterat i en förhållandevis stark produktivitetstillväxt.

STIGANDE EFTERFRÅGAN OCH PROBLEM MED SKÖRDAR

Under 2007 steg världsmarknadspriset på bl.a. vete och majs kraftigt efter många år av stabila prisnivåer (se diagram 179). Vete är, i ett globalt perspektiv, en av de viktigaste grödorna, då den är insatsvara för exempelvis bröd, pasta och flingor. Spannmålspriserna har fortsatt att stiga i början av 2008. Det finns flera orsaker till att priset stigit så mycket. Utbudet av spannmål har påverkats negativt av ett par år med dåliga skördar i USA, Australien och Europa. Det ökade välståndet i Kina och Indien har bidragit till att efterfrågan på spannmåls- och mejeriprodukter har ökat markant. Båda dessa faktorer har bidragit till att EU:s tidigare så stora spannmåls- och mejerilager mer eller mindre är borta. Allt spannmål som produceras bjuds numera omedelbart ut till försäljning. Vidare har en ökad produktion av

³¹ I konsumentprisindex (KPI) ingår både jordbruksprodukter och förädlade livsmedel i kategorin livsmedel. I producentprisindex (PPI) ingår bara förädlade produkter såsom bröd, mjöl och mjök i kategorin livsmedel. Råvaror (ex. vete) betecknas i PPI-statistiken som jordbruksprodukter och är insatsvaror som inte räknas som livsmedel.

³² År 2008 utgör livsmedel 13 procent i KPI:s konsumtionskorg. Det gör den tillsammans med hyror till dom största utgiftsposterna för svenska konsumenter.

³³ Prisnedgången 1996 orsakades av att livsmedelsmomsen sänktes från 25 procent till 12 procent (se diagram 178).

biobränsle ökat efterfrågan på spannmålsprodukter (se diagram 180).

Olika spannmålsprodukter används även i stor utsträckning som insatsvara för vidareförädling till mejeri- och köttprodukter. På grund av ökade produktionskostnader till en följd av allt högre spannmålspriser har även världsmarknadspriset på mejeriprodukter stigit kraftigt. Eftersom en del av dessa varor är grundläggande basvaror för världens befolkning kan vissa utvecklingsländer få problem med matförsörjningen samtidigt som det finns få, billigare, substitut. Risken för ökad politisk oro i viktiga producentländer kan ytterligare påverka prissättningen på olika livsmedel.

HÖGRE LIVSMEDELSPRISER UNDER 2008

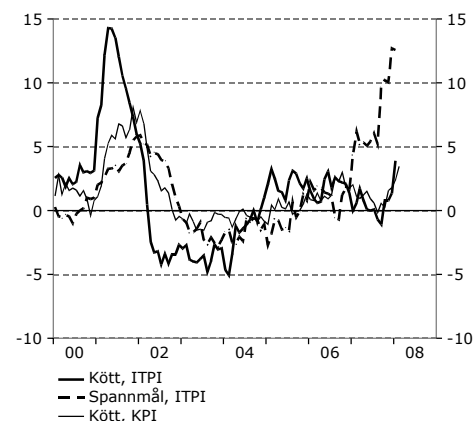
Det är svårt att bedöma hur livsmedelspriserna kommer att utvecklas framöver. Råvarupriserna har fortsatt att stiga i början av 2008 och det svenska producentpriset för livsmedel steg mellan november 2007 och januari 2008 med 3,4 procent, varför det verkar troligt att livsmedelspriserna i konsumentledet kommer att fortsätta stiga under våren och sommaren 2008. Köttpriserna har stigit kraftigt sedan hösten 2007 (se diagram 181) och väntas fortsätta att stiga första halv 2008.

Det finns även en risk att den höga prisuppgången på livsmedel får spridningseffekter till exempelvis restaurangnäringen. I februari 2008 hade de högre matpriserna delvis bidragit till att inflationen för restaurangtjänster stigit till 4 procent.

Nyligen har stora producentländer som Kazakstan, Indien och Kina infört olika åtgärder för att begränsa spannmålsexport under 2008, vilket kan begränsa utbudet på världsmarknaden.³⁴ I februari 2008 införde EU ett tillfälligt importstopp (suspension) för köttimport från Brasilien. Brasilien står för ca 13 procent av all köttimport till EU, varför detta kommer att ge ytterligare prispress uppåt för kött. Suspensionen kan dock vara tillfällig. Eftersom priset på köttvaror ännu inte verkar ha påverkats fullt ut av de nya högre spannmålspriserna är det inte självklart att köttpriserna kommer att gå ner även om EU och Brasilien kommer överens och suspensionen hävs. Utöver detta är det inte orimligt att anta att en fortsatt stark ekonomisk utveckling i BRIC-länderna³⁵ och även andra utvecklingsländer, kommer att öka efterfrågan på spannmålsprodukter och andra mer förädlade livsmedelprodukter.

Diagram 181 Konsument- och producentpriser

Årlig procentuell förändring, månadsvärden

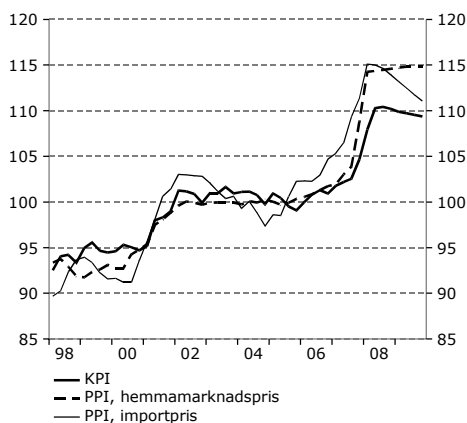
Anm. ITPI är producentpris för inhemsk tillgång, vilket är summan av importpris och hemmamarknadspris.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

³⁴ Vissa länder har infört exportavgifter och prisstopp för att tackla en allför snabbt stigande inflationstakt, ex. Ryssland och Kazakstan.

³⁵ BRIC är en internationell beteckning för Brasilien, Ryssland, Indien och Kina.

Diagram 182 Livsmedel
Index 2005=100, kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

EU har inför 2008 tagit bort det 10 procentiga trädeskravet för jordbruksmark, vilket tillsammans med ett gynnsamt väder kan öka utbudet av spannmåls- och mejeriprodukter och därmed dämpa eller motverka prisuppgången. Enligt FN-organet FAO kommer dock de höga prisnivåerna att bestå, eftersom det finns obalanser mellan utbud och efterfrågan även vid en normal års-skörd.

Högre livsmedelspriser kommer på sikt att leda till ökade investeringar i jordbruks- och livsmedelssektorn och kommer därmed även i förlängningen att öka utbudet. Den stora frågan för framtiden är huruvida utbudet kan matcha en fortsatt stigande efterfrågan. Det kommer att ställa nya krav på hur produktiviteten för världens livsmedelsproducenter utvecklas. Vidare kommer sannolikt konkurrensen om jordbruksmark mellan biobränsle- och livsmedelsproduktion att fortsätta. En övergång till en andra generations biobränsle med vidareförädling av skogsprodukter skulle öppna för att använda mer jordbruksmark för livsmedelsproduktion vilket, allt annat lika, skulle leda till lägre priser framöver.

KONJUNKTURINSTITUTETS LIVSMEDELSPROGNOS

Konjunkturinstitutets inflationsprognos baseras på följande bedömning av livsmedelspriserna. Importpriserna och hemmamarknadspriserna för livsmedelsproduktion når sin högsta nivå under det andra kvartalet 2008. Importpriserna börjar därefter sjunka tillbaka som en följd av normala skördar under 2008 och 2009 i främst USA, Europa och Australien. På hemmamarknaden bedöms producentpriserna på livsmedel ligga kvar på en ny och högre nivå. Livsmedelspriserna i KPI följer efter, men når sin högsta nivå under tredje kvartalet på grund av viss fördröjning. Vidare bedöms de högre producentpriserna inte fullt ut föras vidare till konsumenterna utan absorberas till viss del av lägre vinstmarginaler i livsmedelsbranschen (se diagram 182).